

19.8.2025

EOAK/2448/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman

TARKASTUS: UTIN JÄÄKÄRIRYKMENTIN VAPAUTENSA MENETTÄNEIDEN SÄILYTYSTILAT, 27.5.2025

Tarkastusajankohta

27.5.2025 klo 13.30–14.15

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

Osallistujat tarkastuskohteesta

Henkilöstöpäällikkö, majuri
Turvallisuuksyksikön päällikön sijainen, kapteeni
Oikeusupseeri, kapteeni

1 YLEISTÄ

1.1 Tarkastuksen suorittamisesta

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi.

Vapautensa menettäneiden säilytystilojen tarkastaminen ja heidän vapaudenmenetyksen aikaisensa kohtelun valvonta on jo ennen tätä tehtävää kuulunut oikeusasiamiehen tehtäviin.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan pidätettyihin ja kiinni otettuihin sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa pidätettyjen ja kiinni otettujen kohtelusta säädetään.

Tarkastus suoritettiin eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiesten toimesta oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräämänä.

1.2 Yleistä tarkastuskohteesta

Säilytystilan nimi on Utin jääkärirykmentin sotilaspoliisivartioston vapautensa menettäneiden säilytystila.

Säilytystilan esimiehenä toimii Utin jääkärirykmentin kenttäjohtaja. Pidättämiseen oikeutettuja kurinpitoesimiehiä ovat rykmentin komentaja, ja asianomaisen henkilön pataljoonan komentaja.

Tarkastusajankohtana säilytystilassa ei ollut vapautensa menettäneitä henkilöitä. Säilytystilassa on säilytetty edellisen kerran vapautensa menettänyttä henkilöä 10.3.2024. Perusteena säilöönnotolle oli ollut tuolloin päihtymys ja häiriökäyttäytyminen. Säilytystilan vapautensa menettäneitä koskevien kirjaamislomakkeiden kansiossa olleesta kiinniottamispäätöksestä ilmeni kiinniottamisajankohta, mutta ei vapaaksi päästämisen ajankohtaa. Sama puute ilmeni aiemman vapautensa menettäneen osalta 3.7.2022.

Tarkastusajankohtana paikalla ei ollut säilytystilan toiminnasta vastaavaa henkilökuntaa paikalla eikä saatavilla, joten tarkastuksella esitettäviin kysymyksiin ei kaikilta osin saatu paikalla tyydyttäviä vastauksia.

2 TARKASTUSHAVAINNOT

2.1 Henkilökunta

Säilytystilan valvontavahvuus aina vähintään kaksi miestä (sotilaspoliisikoulutuksen saanut varusmies ja kenttäjohtaja) silloin kun säilytystilassa on vapautensa menettänyt henkilö.

Vapautensa menettäneen valvonta hoidetaan pääasiassa sotilaspoliisivarusmiehillä. Vapautensa menettäneen valvonnasta huolehtii valvomossa työskentelevä sotilaspoliisikoulutuksen saanut varusmies tai henkilökuntaan kuuluva.

Tämän lisäksi tiloissa on ympärivuorokauden tallentava kameravalvonta. Tapahtuma-ajankohtana kameravalvonnan kerrottiin olevan epäkunnossa.

Kun säilytystilassa on vapautensa menettänyt, säilytystilaa tarkkaillaan sekä kameravalvonnalla että säilytyshuoneessa käymällä vähintään tunnin välein, jolloin seurataan vapautensa menettäneen terveydentilaa. Käynnit kirjataan vartioraporttiin.

2.2 Tulotarkastus

Vapautensa menettänyttä tuotaessa päävartioon paikalla tulee olla ensisijaisesti kenttäjohtaja tai vartiopäällikkö sekä kaksi vartioryhmän sotilaspoliisia. Kenttäjohtaja vastaa kiinniotetun vastaanotosta, tulotarkastuksesta, säilytyksestä ja luovuttamisesta, vaikka olisi itse estynyt em. toimenpiteiden valvomisesta.

Tulotarkastus tehdään kaikille vapautensa menettäneille, jotka tuodaan säilytystilaan. Tarkastuksen tekee ensisijaisesti kenttäjohtaja tai vartiopäällikkö, tarkastuksessa tulee olla todistaja paikalla.

Tarkastukseen kuuluu henkilöllisyyden toteaminen ja kirjaaminen ja säilytystilaan otetun omaisuuden luettelointi ja tarkastaminen. Luettelon allekirjoittaa sen laatinut henkilö ja vapautensa menettänyt; jos vapautensa menettänyt ei pysty tai suostu allekirjoittamaan luettelo, allekirjoittamisen suorittaa todistaja.

2.3 Terveysthuolto

Vapautensa menettäneellä havaitut vammat dokumentoidaan säilöönottotarkastuksen yhteydessä. Vammojen dokumentointi tehdään vartioilmoitukseen ja kiinniotettujen ja pidätettyjen säilyttämislomakkeisiin.

Mahdolliset säilöön otetut lääkkeet annostelee ja antaa henkilökuntaan kuuluva sotilaspoliisi lääkärin ohjeiden mukaisesti. Lääkkeet säilytetään valvomossa lukitussa kaapissa.

Tarvittaessa kutsutaan lääkintähenkilöstö paikalle tai säilöön otettu toimitetaan valvotusti varuskunnan terveystasemalle.

2.4 Vapautensa menettäneiden oikeuksista ja vapaudenmenetyksestä ilmoittaminen

Vapautensa menettäneille annetaan luettavaksi oikeudet ja velvollisuudet - moniste ja pyynnöstä hänen tutustuttavakseen annetaan kansio, johon on koottu suomen kielellä vapautensa menettäneitä koskevat säännökset, joista ilmenee vapautensa menettäneiden oikeudet ja velvollisuudet.

Tarkastuksella ei ilmennyt olisiko oikeuksista ja velvollisuuksista koskevista säännöksistä saatavissa tietoa muilla kielillä kuin suomella.

Vapaudenmenetyksestä ilmoitetaan pyynnöstä vapautensa menettäneen osoittamalle henkilölle. Ilmoituksen tekee sotilaspoliisi.

2.5 Säilytyshuone

Säilytystilassa on vapautensa menettäneitä varten yksi säilytyshuone, johon voidaan majoittaa enintään kaksi henkilöä. Huoneen ainoana kalusteena oli yksi patja.

Säilytystila oli kooltaan noin 2,20 metriä x 4 metriä ja korkeudeltaan noin neljä metriä. Katon rajassa oli kalteroitu ikkuna, josta tulee luonnonvaloa säilytyshuoneeseen.

Säilytyshuoneessa on kutsunappi, joka yhdistyy viereisessä huoneessa olevaan valvomoon. Kutsunapin toimivuus testattiin.

Lisäksi säilytyshuoneessa on kameravalvonta, jonka kerrottiin olevan epäkunnossa.

Säilytyshuone oli tarkastusajankohtana siistikuntoinen. Käymälä- ja peseytymistila oli säilytyshuoneen ulkopuolella ja sinne pääsi tarvittaessa kutsunappia soittamalla tai oveen koputtamalla.

Säilytyshuoneen edustalla on kalterilla erotettu penkillä ja pöydällä varustettu eteistila, jossa tehdään tulotarkastus ja jossa vapautensa menettänyt voi ruokailla ja käydä vessassa.

Kun tilassa on arestilainen tai kiinniotettu niin tilat lukitsee kenttäjohtaja, vartiopäällikkö tai valvomoaliupseeri. Arestilaisen kyseessä ollessa riittää, että ainoastaan kalteriovi on lukittu, jolloin vapautensa menettänyt voi käydä itsenäisesti WC:ssä.

2.6 Ulkoilu

Ulkoiluun ei ole sivullisilta eristettyä tilaa. Ulkoilualueena käytetään päävartion läheistä maastoa. Ulkoilu suoritetaan sotilaspoliisin välittömässä valvonnassa.

Jos vapautensa menettäneenä on arestirangaistusta suorittava ja arestirangaistus on käsketty suoritettavaksi palvelusvelvollisuudella, arestirangaistusta suorittava liikkuu muun ko. palvelusta suorittavan joukon mukana palveluksen aikana.

2.7 Yhteydenpito

Arestirangaistusta suorittava voi soittaa oikeusavustajallensa, tai pakottavissa tapauksissa muualle, tällöin luvan soittamiseen antaa komendantti, jos komendantti ei ole tavoitettavissa niin luvan soittamiseen voi antaa kenttäjohtaja tai vartiopäällikkö. Soitettaessa kenttäjohtajan tai vartiopäällikön tulee olla läsnä.

Arestilainen voi anoa lomaa tavatakseen vakavasti sairaana olevan läheisen omaisen tai lähiomaisen hautajaisia varten tai muulla erityisen pakottavalla syyllä, loman myöntää rykmentin komentaja. Loma-aikaa ei lueta rangaistusajaksi.

Vapautensa menettänyt saa tavata oikeusavustajansa. Perustellusta syystä voi komendantti myöntää muullekin henkilölle luvan tavata vapautensa menettäneen. Kiireellisessä tapauksessa kenttäjohtaja voi ratkaista asian. Tapaamisen on tapahduttava kenttäjohtajan tai vartiopäällikön läsnä ollessa.

Ruokailut vapautensa menettäneille järjestetään varuskunnan päiväohjelman mukaisesti. Vapautensa menettäneet käyttävät henkilökohtaisen hygienian ylläpitämiseen säilytystilan WC- ja peseytymistilaa.

WC- ja peseytymistilassa ei kuitenkaan ollut suihkua, joten peseytyminen jää vesihanauksen ja siihen mahdollisesti liitettävän jatkoletkun varaan. Yleisestikin jäi jossain määrin epäselväksi, miten vapautensa menettäneen peseytyminen käytännössä järjestettäisiin säilytykseen varatuissa tiloissa.

Säilytystilan järjestyssäännön mukaan kiinniotetulla on aina oikeus päästä WC:hen, valvottuna, ja päästä kerran vuorokaudessa peseytymään, pakottavassa tarpeessa useamminkin.

3 TOIMENPITEET

Oikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että säilytystilan kameravalvonnan toiminnassa ilmenneet mahdolliset viat tulisi korjata mahdollisimman pian.

Myös vapautensa menettäneiden kirjaamisissa ilmenneisiin epätarkkuuksiin tulisi oikeusasiamiehen näkemyksen kiinnittää huomiota.

Lisäksi vapautensa menettäneiden oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat säännökset (ml. säilytystilan järjestyssääntö ja päiväjärjestys) olisi perusteltua olla saatavilla myös muilla kielillä kuin suomeksi.

Tämä pöytäkirja on ollut luonnosvaiheessa Utin jääkäriyrykmentissä kommentteja ja mahdollisten salassa pidettävien tietojen arviointia varten.